



TILLAGA

Viðtakandi: Velferðarráð

Sendandi: Stýrihópur um endurskoðun aðgerðaáætlunar með stefnu í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir

Efni tillögu: *Endurskoðuð aðgerðaáætlun með stefnu í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir*

Lagt er til að velferðarráð samþykki endurskoðaða aðgerðaráætlun með stefnu í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir. Jafnframt er lagt til að stefna um málefni heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir 2019-2025 verði framlengd til 2027. Áætlaður kostnaður vegna aðgerða um uppbyggingu húsnæðis er um 3.384 m.kr. til loka árs 2027.

Greinargerð:

Stefna í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir var samþykkt á fundi velferðarráðs 5. júní 2019 og á fundi borgarráðs 11. október sama ár. Stefnunni fylgdi aðgerðaáætlun með 34 kostnaðarmetnum aðgerðum. Staða aðgerða í janúar 2025 er að 29 aðgerðum telst lokið eða eru viðvarandi en fimm eru enn í ferli.

Þann 8. desember 2021 var á fundi velferðarráðs samþykkt tillaga sviðsstjóra um skipun stýrihóps um endurskoðun aðgerðaáætlunar með stefnu í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir. Hlutverk stýrihópsins samkvæmt erindisbréfi er að endurskoða aðgerðaáætlunina og leggja fram tillögur að nýjum eða breyttum aðgerðum, forgangsröðun þeirra og kostnaðarmati. Sérstök áhersla er lögð á stöðu heimilislausra kvenna í endurskoðun aðgerðaáætlunarinnar.

Á fundi velferðarráðs þann 1. febrúar 2023 voru lagðar fram fimm tillögur stýrihópsins þar á meðal um að starfshópi verði falið að leggja til útfærslu á og kostnaðarmeta tillögu stýrihópsins um þrepaskipta þjónustu við heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir.

Á þeim tíma sem unnið hefur verið að endurskoðaðri aðgerðaáætlun hefur ýmislegt áunnist í málaflokknum, sjá nánar í minnisblaði (fylgiskjal 1). Að auki hefur gefist tækifæri til að láta reyna á framkvæmd þrepaskiptrar þjónustu t.d. með tímabundnu sértæku húsnæði fyrir karla, sem gefið hefur góða raun. Frá árinu 2019 hefur þjónustueiningum fjölgað um 86, en í endurskoðaðri aðgerðaráætlun er áætlað að einingum fjölgi um 106 til loka árs 2027.



Í endurskoðaðri aðgerðaráætlun (fylgiskjal 2) er áfram horft til þeirra áherslna sem fram koma í stefnu í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir þ.e. á berskjaldaða hópa, hugmyndafræði skaðaminnkandi nálgunar og hugmyndafræði húsnæðis fyrst. Aðgerðaáætlunin samanstendur af eftirfarandi aðgerðum.

1. Uppbygging húsnæðis
2. Móttaka fyrir þá sem óska eftir næturgistingu í neyðarskýlum Reykjavíkurborgar
3. Nýtt neyðarskýli fyrir konur
4. Þarfagreining á neyðarskýli fyrir karla ásamt tillögu að rekstrarfyrirkomulagi
5. Draga úr þörf fyrir neyðarrými samhliða húsnæðisuppbýggingu
6. Þarfagreining fyrir sólarhringsþjónustu/íbúðakjarna fyrir karla
7. Aukin stöðugildi í VoR teymi
8. Samstarf við skrifstofu málefna fatlaðs fólks um hvernig hægt sé að tryggja heimilislausum með langvarandi stuðningsþarfir vegna fötlunar og vímuefnavanda, viðeigandi búsetuúrræði.
9. Málþing um forvarnir og samtal um heimilisleysi
10. Að stuðlað verði að opnun virkniúrræða
11. Samtal við ríkið um samþætta þjónustu

Sá hluti aðgerðaáætlunarinnar sem hefur verið kostnaðarmetinn lýtur að uppbýggingu húsnæðis, en aðrar aðgerðir fela ekki í sér kostnað eða verða kostnaðarmetnar í frekari vinnu. Áætlaður kostnaður vegna húsnæðisuppbýggingar til loka árs 2027 er 3.384 m.kr. Gert er ráð fyrir að á tímabilinu hafi nýjum einingum fjölgað um 106.

Stýrihópurinn ákvað að uppbýgging húsnæðis næði til loka árs 2027 þrátt fyrir að stefnan sjálf gildi til loka árs 2025. Mikilvægt þótti að líta til lengri tíma en gert er ráð fyrir að húsnæðisuppbýggingin sæti endurskoðun t.d. ef ákveðið verður að ráðast í gerð nýrrar stefnu.

Áætlaður kostnaður fyrir málaflokk heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir á árinu 2024 er um 1,9 ma.kr. Þar með talið er kostnaður vegna reksturs áfangaheimila 112.744 m.kr. og húsnæði fyrir fatlað fólk með virkan vímuefnavanda 576.607 m.kr. (fylgiskjal 2).

Kostnaðarmat tillagna út árið 2027	
Stuðningur til sjálfstæðrar búsetu í sérstöku tímab húsn	1.990
þrep- sólarhrings búsetuþjónusta	1.244
Húsnæði með stuðningi VoR	150
Samtals	3.384

**Nú þegar hefur verið gert ráð fyrir 60 m.kr. til að sinna nætursþjónustu í VoR teymi*



Framtíðarsýn - þrepaskipt þjónusta

Í endurskoðaðri aðgerðaáætlun er lögð sérstök áhersla á þrepaskipta þjónustu í málaflokki heimilislausra með miklar og flóknar þjónustuparfir (HMFÞ). Markmiðið með þrepaskiptri þjónustu er að mæta sértækum þörfum notenda með fjölbreyttari kostum og draga þannig úr þörf á neyðarhúsnæði. Litið hefur verið til fyrirkomulags sem bæði Norðmenn og Danir hafa byggt upp. Þrepaskipt þjónusta er uppbyggð á eftirfarandi hátt:

Þrep 1: Neyðarmóttaka

Fyrir hverja: Heimilislausu með miklar og flóknar þjónustuparfir

Í móttöku (1. þrep) felst sérstakt verklag á milli málaflokks HMFÞ og miðstöðva Reykjavíkurborgar. Á miðstöðvum starfa félagsráðgjafar/sérfræðingar með þekkingu á málaflokknum og þar fer fram frumgreining á stöðu notandans og mat á því hvort viðkomandi falli að skilgreiningunni „einstaklingur með miklar og flóknar þjónustuparfir“. Á grundvelli mats vísar miðstöð einstaklingum í neyðarskýli eða bendir á aðrar lausnir t.d. ef viðkomandi fellur ekki að skilgreiningu markhóps. Notandi sem leitar í neyðarskýli eftir opnunartíma á miðstöð, fær undanþágu til gistingar í eina nótt en þarf að leita til miðstöðvar daginn eftir þar sem aðstæður hans eru metnar m.t.t. markhóps eða honum er vísað á réttan stað.

Þrep 2: Neyðarskýli

Fyrir hverja: Heimilislausu með miklar og flóknar þjónustuparfir. Notendur sem hafa verið metnir í þörf fyrir húsnæði sem ætlað er heimilislausum með miklar og flóknar þjónustuparfir á grundvelli reglna Reykjavíkurborgar um félagslegt leiguhúsnæði. Í dag eru neyðarskýli Reykjavíkurborgar þrjú, tvö fyrir karla og eitt fyrir konur.

Þrep 3: Stuðningur til sjálfstæðrar búsetu í sérstöku tímabundnu húsnæði

Fyrir hverja: Fyrir notendur sem þurfa á umfangsmiklum stuðningi að halda í búsetu eftir langvarandi reynslu af heimilisleysi. Stuðningurinn er veittur til kvenna annars vegar og hins vegar til karla. Á meðan á dvöl stendur fer fram markviss valdefling notenda og mat á þjónustupörf viðkomandi leitt af fagfólki. Um er að ræða sólarhringsþjónustu. Ekki er gerð krafa um edrúmennsku. Sérstakt tímabundið húsnæði getur verið skilgreint fyrir einstaklinga í virkri neyslu en líka fyrir einstaklinga sem eiga ekki við vímuefnavanda að stríða en þurfa sérstakan stuðning.

4. þrep. Varanleg búseta

Fyrir hverja: Fyrir notendur þar sem þjónustumat liggur fyrir m.a. um búsetu- og stuðningsþörf sem metin hefur verið á 3. þrepi.

Um getur verið að ræða:

- **Almennt félagslegt leiguhúsnæði** án stuðnings VoR teymis en mögulega með stuðningi og eftirfylgd frá ráðgjöfum á miðstöð.



- **Stakar íbúðir fyrir heimilislausa:** Stakar íbúðir, án stuðnings VoR teymis, fyrir heimilislausa sem uppfylla ekki skilyrði um almennt félagslegt leiguhúsnæði. Gert er ráð fyrir að einstaklingar hafi fengið þjónustu á 3. þrepi og farið gegnum mat á þjónustu í sérstöku tímabundnu húsnæði.
- **Stakar íbúðir/HF íbúðir og smáhús:** Stuðningur veittur frá húsnæðishluta VoR teymis. Um er að ræða stuðning veittan á grundvelli þjónustusamnings og einstaklingsáætlunar. Þjónusta er veitt virka daga frá kl. 08:00-18:00 og um helgar frá kl. 10:00-18:00. Hluti þess hóps sem fær úthlutað hefur mögulega verið í úrræði á 3. þrepi þar sem mat hefur verið lagt á búsetuþörf og áframhaldandi þjónustu.
- **Áfangameimili**, ef viðkomandi hefur farið í vímuefnaeðferð: Í dag rekur Reykjavíkurborg þrjú áfangameimili, eitt fyrir konur, eitt fyrir karla og eitt með þjónustusamningi við Samhjálp.
- **Sólarhrings búsetuþjónusta fyrir annars vegar konur og hins vegar karla:** Búseta, í litlum íbúðum eða herbergjasambýli, fyrir notendur sem metnir hafa verið í þörf fyrir sólarhringsstuðning skv. reglum Reykjavíkurborgar um félagslegt leiguhúsnæði.
- **Hjúkrunarrými.** Mat hefur verið lagt á að viðkomandi einstaklingur þurfi hjúkrunarrými og sækja þurfi um færni- og heilsumat.

Frá því að stefna í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustubarfir var samþykkt árið 2019 hefur orðið mikil uppbygging í málaflokknum (fylgiskjal 2). Framtíðasýn í málaflokknum byggir m.a. á því að dregið verði úr þörf á neyðarrýmum samhliða því að fjölgun verði á tímabundnu neyðarhúsnæði og varanlegum húsnæðisúrræðum. Áfram er stefnt að því að kynjaskipta þjónustunni eins og kostur er og horfa verður sérstaklega til þarfa einstaklinga af erlendum uppruna í hópnum.

Einstaklingar sem búa við heimilisleysi eru mun líklegri en aðrir einstaklingar til að glíma við geðrænar áskoranir, líkamleg veikindi, vímuefnavanda og þunga áfallasögu. Þá eru þessir einstaklingar líklegri til að eiga mál innan réttarvörslukerfisins og þurfa á aðkomu heilbrigðiskerfisins að halda fremur en einstaklingar sem tilheyra ekki þessum hópi. Fjölbætt og flókin staða þessara einstaklinga kallar því á samþættingu mismunandi þjónustukerfa, þ.e. heilbrigðis,- réttar,- og félagslega kerfisins, sem krefst náinnar samvinnu allra aðila sem koma þar að málum svo hægt sé að mæta þörfum einstaklingsins. Áfram þarf því að vekja athygli á og vinna að því að þjónusta við heimilislausa með miklar og flóknar þjónustubarfir verði samþætt þvert á kerfi og stofnanir.

Fylgigögn:

1. Minnisblað með tillögu um endurskoðaða aðgerðaráætlun með stefnu í málefnum heimilislausra.
2. Endurskoðuð aðgerðaráætlun með stefnu í málefnum heimilislausra með miklar og flóknar þjónustubarfir.
3. Jafnréttisskimun.